

๑. ความเป็นมาของเรื่อง

คณะอนุกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ด้านสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองได้รับคำร้องเรียนกรณีการใช้อำนาจตามพ.ร.ก.การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๘ จับกุมคุมขัง ดร.สุชาติ ชัยเยี่ยมประเสริฐ นายสมยศ พลฤกษ์เกษมสุข นายสมบัติ บุญงามอนงค์ จึงได้เข้าเยี่ยมและเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาหารือ ในการประชุมคณะอนุกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ด้านสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ครั้งที่ ๒๕/๒๕๕๓ วันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๕๓ ซึ่งผู้แทนสอจ. ได้ยอมเปิดเผยบัญชีผู้ต้องหาคดีอาญาที่ถูกคุมขังหรือกักขังซึ่งเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดตามพ.ร.ก.การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๘ จำนวน ๔๒๒ คน

๑.๑ ข้อกล่าวหา

คดีความผิดฐานฝ่าฝืนพ.ร.ก.การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๘ และคดีอาญาที่เกี่ยวข้อง (วางเพลิงเผาทรัพย์ ร่วมกันพยายามวางเพลิงเผาทรัพย์ ร่วมกันก่อการร้าย ร่วมกันชุมนุมหรือมั่วสุมฝ่าฝืนข้อกำหนดฯ ฯลฯ)

ตัวเลขผู้ต้องขังจากเหตุการณ์ชุมนุมทางการเมือง

		กรม คุ้ม ครอง สิทธิ 8 พย.5 3	กรมราช ทัณฑ์ 4คค.53	อนุกรรมการฯ เข้าเยี่ยมชม ปากคำ ระหว่าง กค.-พย.	หมายเหตุ ตัวเลขจะมีความเคลื่อนไหวทุกวัน เช่น ครบกำหนดโทษ / ประกันตัว / จับเพิ่ม
1	เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร	36	54	43	แกนนำไม่ต้องการพบ/ เขมร 1คน (บริติช/ออสเตรเลีย 2 คนปล่อยตัวเร็ว) / มีชื่อตกสำรวจจากทุกหน่วยงาน 2 คน ประสานกองทุนยุติธรรม
2	เรือนจำกลางอุดรธานี	25	25	54	มีลาว 1 คน / ไปได้ไปเยี่ยมครั้งที่สอง เพื่อแจ้งเรื่องกองทุนยุติธรรมและทนายความ
3	เรือนจำจ.มุกดาหาร	19	19	20	(24พย.จับเพิ่มอีก 1 คน) 25พย.คัมมน้ำยาปรับผ้านุ่ม/ป่วยส่งรพ.3 ราย
4	เรือนจำอ.ชัยบุรี	1	1	2	มีชื่อตกหล่น 1คน เกี่ยวเนื่อง คดีเหตุความรุนแรงที่อนุสรณ์สถาน คอนเมือง
5	เรือนจำกลางคลองเปรม	14	17	17	มีกลุ่มนศ.ที่ถูกจับก่อน 19 พค. ให้ประกันวิญญู /สมหมาย /มีพม่า กะเหรี่ยง 3คน
6	เรือนจำพิเศษธนบุรี	3	3	3	ไม่ใช่คดีเสื้อแดง แต่ฝ่าฝืนพรก.กั้น 19 พค. ขาเสฟติด 2 (ลักทรัพย์ 1 ประกัน)
7	เรือนจำจ.นนทบุรี	1	4	4	ถูกจ้างป้อนน้ำมันขนขางรถยนต์
8	ทัณฑสถานหญิงกลาง	4	4	4	คู่คดีกับสามี 2 คู่ ถูกจับหลัง 10 เมษ. ก่อน 19 พค.
9	เรือนจำกลางขอนแก่น	4	4	9	
10	เรือนจำจ.มหาสารคาม	10	10	12	นศ.ต้องการรับปริญญา พ่อค้าขายไอศกรีม ฯลฯ (มีพธม. 1 ราย ได้ประกันตัว)
11	เรือนจำกลางเชียงใหม่	1	1	8	(5 คนเป็นคดีร่วมกัน จำพธม.ปี 2552) ผู้ติดเชื้อ 1 ราย
12	เรือนจำกลางอุบลราชธานี	30	30	46	ป่วยเป็นมะเร็ง 1 ราย / ขอให้ช่วยเหลือ อีก 100กว่าตามหมายจับเพื่อประสานเรื่องมอบตัว
13	เรือนจำกลางสมุทรปราการ	2	2	2	ประสานเรื่องขิมเงินกองทุนยุติธรรมให้
15	เรือนจำพิเศษพัทยา	1	1	1	ขอกลับไปปรับโทษที่เรือนจำบ้านเกิด เมื่อคดีถึงที่สุด
				เรือนจำเชิงราช 4 และสภ.อ.เชิงราช ย 4	

รวม 151 175 233

๒. ปัญหาสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและสิทธิพื้นฐานในกระบวนการพิจารณาที่สำคัญ

๒.๑ สิทธิในการประกันตัว

ผู้ต้องขังต้องการประกันตัวเพื่อออกมาใช้ชีวิตปกติและหาทางต่อสู้คดี ประกอบกับผู้ต้องขังเหล่านี้ส่วนใหญ่มีสภาพที่ไม่คิดจะหลบหนีหรือออกไปก่อเหตุรุนแรงแต่อย่างใด เพราะเป็นผู้สูงอายุ ๖๐ ปีขึ้นไปมีจำนวน ๑๐ คน เป็นผู้เจ็บป่วย มีโรคประจำตัว บางรายอยู่ในขั้นแพร่เชื้อไวรัสตับอักเสบบอย่างรุนแรง (มุกดาหาร) หญิงรายหนึ่งเป็นเนื้องอกในมดลูกต้องได้รับการผ่าตัดโดยเร็ว(อุดรธานี) ผู้ติดเชื้อ(เชียงใหม่)คนไข้(เรือนจำพิเศษกรุงเทพ) เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องเหตุการณ์หรือร่วมชุมนุมโดยมิได้มีส่วนร่วมในการก่อเหตุร้ายแรง เด็กและเยาวชนที่ต้องได้รับการศึกษาเพื่อคุ้มครองประโยชน์สูงสุดของเยาวชนเหล่านี้ (มหาสารคาม) ผู้ต้องหาที่เข้ามาขอตัวด้วยตนเองตามหมายจับ ผู้ต้องหาที่มีภาระต้องเลี้ยงดูครอบครัว

๒.๒ การได้รับความช่วยเหลือทางคดีจากทนายความ

ผู้ต้องหาฐานะยากไร้ ไม่สามารถจ้างทนายความได้ (ในคดีที่โทษไม่ร้ายแรง รัฐจะไม่จัดหาทนายความให้ ในคดีที่มีโทษร้ายแรง ทนายความที่รัฐจัดหาให้มักจะร่วมกับพนักงานสอบสวนเกลี้ยกล่อมให้ผู้ต้องหารับสารภาพโดยอ้างว่าเป็นความผิดเล็กน้อยหากรับสารภาพ จะได้รับการปล่อยตัวเร็วขึ้นหรือมีโทษลดโทษเช่นเดียวกับคดีเมาแล้วขับเท่านั้น

(ที่เรือนจำกลางจังหวัดเชียงใหม่ มีผู้ต้องหาในคดีร่วมกันฆ่า จำนวน ๕ คน เพราะความไม่รู้ข้อกฎหมายและไม่มีผู้ช่วยเหลือด้านคดีถูกพิพากษาให้รับโทษจำคุกคนละ ๒๐ ปี โดยที่ไม่มีโอกาสนำพยานหลักฐานใดเข้าต่อสู้คดีแต่อย่างใด เพราะทนายที่ศาลแต่งตั้ง มีเวลาพบผู้ต้องหาอย่างมาก)

ในเบื้องต้น การควบคุมตัวจะไม่อนุญาตให้มีการติดต่อสื่อสาร ทำให้ไม่มีโอกาสได้ปรึกษาหารือกับทนายความหรือนำเสนอข้อเท็จจริงในกระบวนการยุติธรรม จึงเป็นการกล่าวหาตั้งข้อสงสัยฝ่ายเดียว

ปัจจุบัน ผู้ต้องหาที่มีทนายความของพรรคเพื่อไทย/ศปช.รวมทั้งจัดจ้างเอง และเริ่มสืบพยานโจทก์แล้ว

๓. การทรมาน ทารุณกรรม

มีผู้ต้องหา จำนวน ๑๖ คน หนึ่งในจำนวนนี้เป็นเยาวชนแต่แยกขังที่สถานพินิจนครพนม ซึ่งเจ้าหน้าที่ไม่ได้พบตัว แต่ ๑๕ คนที่ได้พบตัวในเรือนจำมุกดาหาร ได้เล่าเหตุการณ์ตรงกันว่าในการเข้าจับกุมถูกเจ้าหน้าที่ทุบตีด้วยกระบองจนหมดแรงและจับตัวขังในรถสำหรับขนส่งผู้ต้องหาเป็นเวลา ๒ วัน โดยไม่ได้รับการรักษาพยาบาลแต่อย่างใด แม้แต่ยาแก้ปวดแก้ไข้ จนเมื่อนำส่งเรือนจำจึงได้รับยาแก้ไข้และแก้ไอเสบ โดยทาง

เรือนจำได้มีการบันทึกสภาพบาดแผลไว้เป็นหลักฐานก่อนการรับตัวไว้ ซึ่งในประเด็นนี้ เจ้าหน้าที่ได้ชี้แจงว่าเป็นเพราะขณะเกิดเหตุไม่มีความชัดเจนว่า เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจการควบคุมตัวในคืนวันที่ ๑๙ พค.๒๕๕๓ คือฝ่ายทหารหรือตำรวจกันแน่?

มีกลุ่มเยาวชนนักศึกษาที่ถูกคุมขังในเรือนจำคลองเปรมยืนยันว่า ในคืนที่จับกุม เจ้าหน้าที่ได้ใช้ความรุนแรงขู่ให้รับสารภาพ พร้อมของกลางที่เจ้าหน้าที่จัดฉากไว้

๔. การใช้อำนาจเกินขอบเขตเข้าจับกุมตัว ควบคุมตัวตามอำเภอใจ และตั้งข้อหาร้ายแรง

เป็นการจับกุมตามภาพถ่ายหรืออาศัยภาพถ่ายในเหตุการณ์การชุมนุมก่อนหน้านั้น หรือภาพถ่ายทะเบียนรถ เป็นการจับกุมแบบเหวี่ยงแหไม่แยกแยะระหว่างผู้ร่วมชุมนุมที่ใช้ความรุนแรงกับ ผู้ที่เข้าร่วมดู

เหตุการณ์หรือผู้ร่วมชุมนุมโดยมิได้มีส่วนร่วมในการก่อเหตุร้ายแรง ก่อให้เกิดความเสียหายในชีวิต และทรัพย์สินทั้งในด้านครอบครัว และอาชีพการงาน

๕. สภาพความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ (ในบางแห่ง)

ไม่มีการแยกผู้ต้องขังทางการเมืองออกจากผู้ต้องขังคดีอาญาอื่นๆ (เครียดจากความไม่เข้าใจของผู้ต้องขังคดีอาญาปกติ) ต้องทำงานหนัก โดยให้ "ปั้นถ้วย" (การทำกรวยกระดาษ สำหรับรองน้ำดื่ม แบบใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้ง) วันละ ๕ กิโลกรัม หรือให้ประกอบใส่ไฟแช็ค จำนวนมาก ห้ามญาติเยี่ยมถ้าใช้นามสกุลไม่เหมือนกับผู้ต้องขัง ทั้งที่เป็นภริยาหรือได้แจ้งชื่อและนามสกุลของญาติไว้ก่อนแล้วก็ตาม

คณะอนุกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ด้านสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

พฤศจิกายน ๒๕๕๓